

**UMEÅ UNIVERSITET
KRISLEDNINGSSYSTEM**

**Sektion A
Beskrivande del**

Revidering MA 2006-04-27

Sektion A – Beskrivande del

Sektion B - Beslutsstöd och åtgärdsplaner

Sektion C – Informationsstöd för institution

Innehållsförteckning sektion A – beskrivande del

1	DEFINITIONER OCH BEGREPP.....	3
1.1	Inledning.....	3
1.2	Begreppet kris.....	3
1.3	Oönskade händelser.....	3
1.4	Belastningar.....	5
2	KRISLEDNING OCH OPERATIVT ARBETE VID KRISITUATION.....	6
2.1	Krisorganisationen.....	7
2.1.1	Beredskapsgrupp.....	7
2.1.2	Larmvägar och filterfunktion.....	7
2.1.3	Krisledning vid lägesnivåerna gul, orange och röd.....	9
2.1.4	Stödgrupp.....	9
2.1.5	Stödjande interna och externa funktioner för operativ krisledning.....	10
2.2	Operativt krisledningsarbete.....	11
2.2.1	Huvuduppgifter.....	11
2.2.2	Lokalisering, utrustning.....	11
2.2.3	Samordning med samhällets resurser.....	11
2.3	Beslutsstöd och åtgärdsplaner.....	12
2.3.1	Hantering av krisrelaterad dokumentation.....	12
2.3.2	Dokumentationen.....	12
2.3.3	Efter krisen.....	13
3	KRISBEREDSKAP.....	14
3.1	Ansvar för krisberedskap.....	14
3.2	Krisplanering.....	14
3.3	Riskanalys och riskutredning.....	15
3.4	Utbildning och övning.....	15
3.5	Samordning.....	15

1 Definitioner och begrepp

1.1 Inledning

Umeå universitet ska ha en god krisberedskap. Avsikten med ett krisledningssystem är att det på förhand är välkänt inom verksamheten hur en krissituation ska hanteras genom en utarbetad plan så att åtgärder vidtas och att rätt resurser snabbt kan sättas in. I samverkan med samhällets räddningstjänst ska universitetets krisorganisation medverka till att räddningsledaren snabbt får korrekt information om berörda verksamheter, lokaler och personer vid en olycka, medverka till att korrekt information ges till anställda, studerande, anhöriga och massmedia, besluta om och medverka till att åtgärder vidtas för att begränsa sekundärskador samt att omedelbart efter en allvarlig händelse ta initiativ för återgång till normal verksamhet.

Ett flertal lagar och föreskrifter behandlar frågor som berör krishantering, både genom förebyggande frågor samt genom krav på en fungerande organisation när något händer. Några exempel är arbetsmiljölagen samt Arbetsmiljöverkets föreskrift om första hjälpen och krisstöd.

Umeå universitets krisledningssystem, som härfter benämns UmUKS, är avsett att utgöra stöd för operativ krisledning samt för det förebyggande krishanteringsarbetet vid en kris eller en oönskad händelse som riskerar att leda till kris. Krisledningssystemets dokumentation är indelat i två huvuddelar samt en del med information och checklistor där målgruppen främst är institutionerna och enheterna:

- Sektion A beskriver UmUKS som organisation, ansvar, definitioner, operativt och förebyggande arbete.
- Sektion B är den operativa delen som innehåller beslutsstöd, åtgärdsplaner, telefonlistor mm
- Sektion C utgör informationsstöd för institutioner och enheter om sådant som är viktigt att tänka på när en kris ska hanteras.

1.2 Begreppet kris

En kris kan uppstå hastigt, mer eller mindre oväntat och ofta helt utan förvarning där kritiska parametrar främst är tillgång till relevant information, tiden samt tillgängliga resurser vilka direkt ställs gentemot varandra. Därför kräver en eventuell kris förberedelser, snabba beslut och samordning mellan ett flertal olika aktörer inom och utanför universitetet. Vid en kris bedöms oftast inte krisorsaken i sig utan förmågan att handskas med krisen.

När Umeå universitet är hotat eller drabbat av en sådan händelse där personer, verksamhet, utrustning eller fastigheter allvarligt hotas kan en krissituation uppstå. En kris kan definieras som effekten av en oönskad händelse där tidigare erfarenheter och kända reaktioner inte är tillämpliga för att förstå och hantera den aktuella situationen.

Högskoleverket gör en uppdelning i tre typer av oönskade händelser som kan ge upphov till kriser.

- Våld, olyckor och sabotage
- Tjänstefel/felaktig myndighetsutövning
- Etik- och moralbrott

Nedan beskrivs de oönskade händelser som UmU definierat som tänkbara utifrån erfarenhet men också sådant som skulle kunna inträffa. Några av dessa händelser sorterar under uppdelningen ovan.

1.3 Oönskade händelser

En garanterat heltäckande beskrivning av vilka oönskade händelser som kan vara aktuella i en hotbildsbeskrivning för Umeå universitet kan inte redovisas. Dock kan erfarenhet från tidigare inträffade händelser samt en enklare omvärldsanalys ge en god översikt om hur hotbilden ser ut för universitetet. Ett antal händelser kommer att ha högre sannolikhet att inträffa än andra samtidigt som konsekvenserna kan variera kraftigt. Notera att ett flertal oönskade händelser nedan tangerar varandra avseende karaktär och konsekvens. Händelserna är inte angivna i kronologisk ordning.

Händelse som medför miljöfarlig påverkan

Här avses händelse där verksamhet som bedrivs genom Umeå universitet vid någon form av olycka (brist i teknik eller mänsklig faktor) medför skadlig påverkan på omgivande miljö.

Driftstörning (IT-system , el, vatten, gas samt övrig mediaförsörjning)

Med driftstörning avses händelser där bortfall av driftrelaterade system medför att universitetets verksamhet drabbas. Konsekvenserna kommer att vara direkt beroende av vilken typ av mediaförsörjning som berörs, omfattning (plan, byggnad, Campus) samt avbrottsid.

NBC-baserat hot

Med NBC (Nukleärt, Biologiskt, Kemiskt)-baserat hot avses ett samlat grepp av riskbilden som berör dessa områden. Hotet kan aktualiseras genom intern verksamhet (felfunktioner, mänsklig faktor, sabotage) eller från externa händelser exempelvis genom olyckor eller attentat.

Brott, etik och moral

Avser händelser där frågor kring brott, etik och moral måste hanteras genom agerande av UmU. Det kan handla om allt från direkta lagöverträdelser (brott) till händelser där universitetets egna regler och riktlinjer inte efterslevs eller måste omvärderas eller kompletteras.

Oönskad publicitet genom falska anklagelser, förtal eller anmälningar

Avser händelser där Umeå universitet som organisation, via enskild verksamhet eller enskild person ska hantera anklagelser, förtal eller anmälningar vilka medför oönskad publicitet.

Andra oönskade händelser som inte närmare behöver beskrivas är;

brand och explosion, inbrott, intrång, stöld och spioneri, attentat, sabotage och skadegörelse, kidnappning, hot och våld, dödsfall eller allvarlig personskada, händelse där politiska & ekonomiska frågor måste behandlas, internationell konflikt, katastrof eller epidemier, olycka inom/utanför campus samt annan oönskad händelse.

1.4 Belastningar

UmU ska kunna hantera de direkta effekter och följdverkningar som den oönskade händelsen genererar. Dessa har sammanfattats med benämningen ”belastningar” som ska kunna hanteras.

Förenklat så framkommer aktuella belastningar genom svaret på frågan; Vad är det som UmU måste kunna hantera vid en inträffad oönskad händelse? Således är det inte själva olyckan, störningen etc. som ledningsfokus ligger på utan hur följd effekterna ska hanteras. Genom att kartlägga aktuella troliga belastningar som täcker följd effekterna oavsett vilken oönskad enskild händelse som inträffar underlättas krisledningsarbetet. Nedan beskrivs de belastningar som har bedömts vara aktuella och troliga. Vissa förvaltningsenheter har här en särskild funktion och ska genom krisplanering kunna hantera dessa belastningar. För vissa belastningar är det på förhand givet vilka förvaltningsenheter som ansvarar medan det för andra kan var aktuellt med samverkan över enhetsgränserna och mellan universitetslednings-, enhets- och institutionsnivå. Beslutsstöden och åtgärdsplanerna i sektion B är anpassade till att hantera belastningarna.

Press och media

Bilden av en krissituation kommer till stor del att styras av massmediernas rapportering och det är mycket viktigt att universitetet aktivt arbetar med, och bibehåller upparbetade relationer till medierna. Utgångsläget är därför alltid att ge press och media en relevant och korrekt bild av vad som har hänt och vilket arbete som pågår. Beroende på krisens omfattning och ”nyhetsvärde” så kommer mediabevakning att kunna variera från lokal till nationell och internationell pressnärvaro. Medierna kommer inte att nöja sig med att enbart tala med krisledning eller universitetsledning utan vill också komma i kontakt med dem som är direkt berörda av krisen, t.ex. chefen för anställda eller studenter vid den drabbade institutionen eller enheten.

Intern information/kommunikation

Behov av intern information är alltid aktuellt vid en uppkommen krissituation. Fungerande information är ett viktigt verktyg för att begränsa ryktesspridning som i värsta fall kan förvärra krissituationen. Händelsens dignitet och karaktär kommer att styra informationsinsatsens omfattning avseende val av forum, antal mottagare samt val av tidpunkt för lämnande av information. En avvägning mellan hur snabbt informationen lämnas ut kontra dess korrekthet kan förväntas bli aktuell om underlaget är ofullständigt.

Psykosociala frågor

Vid en kris utgör i princip alltid hantering av psykosociala frågor en ingående parameter. Omhändertagande av personer som är direkt eller indirekt drabbade utgörs normalt av att vara medmänskligt och känslomässigt stöd, lösa praktiska problem och skydda individen mot ytterligare påverkan. Psykosocialt stöd för direkt och indirekt drabbade ska så långt som möjligt förebygga och lindra psykiska efterverkningar. Samordningsfrågor är aktuella avseende interna och externa stödresurser.

Hantering av myndighet och försäkringsbolag mm

I ett flertal fall så kommer formell kontakt för uppföljning med myndigheter att vara aktuellt, exempelvis vid miljörelaterade skadehändelser, brott, egendomsskador etc. Under själva krissituationen kan behov finnas av att etablera en fast kontakt för dubbelriktad information och erfarenhetsutbyte. Det är räddningsledaren som avgör när akutinsatserna ska upphöra och arbete med begränsning av sekundärskador inträder. Vid omfattande skador ska lokalförsörjningsenheten biträda med hjälp

Utredningar

I samband med framtagande av underlag under pågående krisledningsarbete samt vid efterarbete och uppföljning av inträffade krishändelser så kommer utredningar att vara aktuella i ett flertal fall, både genom universitetets egen ambition att dokumentera erfarenheter samt för att uppfylla direkta myndighetskrav eller försäkringskrav. Med hänsyn till just utredningar efter en inträffad krishändelse är det av stor vikt med väl fungerande rutiner för dokumentation under själva krisledningsarbetet.

Juridiska konsekvenser

Behov av att hantera juridiska frågor och särskild juridisk kompetens kommer att kunna behövas vid en krissituation exempelvis för att bedöma avtals- och ansvarsförhållanden, sekretessfrågor och rättsrelaterade frågor i stort.

Ekonomiska konsekvenser

Med belastningen ekonomiska konsekvenser avses händelser där beslut om ändrad ekonomisk prioritering blir aktuellt.

Bortfall av upparbetat värde

Med upparbetat värde avses till största delen mjukvara såsom forskningsresultat, informationsdatabaser, särskild personrelaterad kunskap etc. Belastningen som måste hanteras utgörs främst av konsekvensbedömningar samt arbete med rekonstruktion och återskapande av förlorat värde.

Bortfall av ledningsfunktion

Vid bortfall av ledningsfunktion eller ”nyckelperson” där organisationens normala verksamhet direkt påverkas krävs åtgärder och planering för att säkerställa att påverkan blir så liten som möjligt samt att nödvändiga beslut kan fattas.

Bortfall av system

Här avses generellt både ”mjuka” och ”hårda” system vilka är av väsentlig betydelse för att UmU kan bedriva sin verksamhet. Belastning genom mer omfattande bortfall av data- och informationsbaserade system (administration) samt drifttekniska system (el, vatten, ventilation, gas, värme etc.) måste kunna hanteras.

Negativ publicitet, försämrat anseende

Belastningen avser att belysa anseenderelaterade frågor som måste hanteras på ett formellt korrekt sätt där hanteringen av beslut och utgående information kräver stor precision. Genomgång av bakomliggande faktorer vid exempelvis anmälningar, anklagelser och förtal måste noga utredas och behandlas innan ställningstaganden och uttalanden sker.

2 Krisledning och operativt arbete vid krissituation

I detta avsnitt beskrivs det operativa krisledningsarbetet vid en inträffad händelse som har medfört, eller riskerar att medföra en krissituation. Omfattningen på krisledningsorganisationen anpassas efter krishändelsens förväntade belastning på universitetet.

2.1 Krisorganisationen

Universitetets krisorganisation består av en **beredskapsgrupp**, en **operativ krisledningsgrupp** sammansatt utifrån händelsens omfattning samt en **stödgrupp**.

Beredskapsgruppen har uppgiften att vara jour och ständigt tillgänglig för räddningstjänsten och polisen.

Krisledningsgruppen ska i en olycksituation arbeta som en resurs till samhällets räddningstjänst och snabbt kunna organisera och leda universitetets hjälpinsatser. Den ska vidare kunna förmedla auktoriserad information externt och internt. Efter den akuta räddningsfasen övergår informationsansvaret till normal arbetsfördelning enligt linjeorganisationens principer. Räddningsledaren vid räddningstjänsten har under olycksskedet huvudansvaret för information till massmedia och allmänhet. Krisledningsgruppen har regelbunden kontakt med polisen, räddningstjänsten, länsstyrelsen m fl för gemensam information, erfarenhetsutbyte m. m.

Stödgruppens främsta uppgift är att ge stöd och hjälp åt drabbade anställda och studerande samt deras anhöriga.

Krisorganisationen får aktiveras när jourhavande i universitetets beredskapsgrupp eller universitetsledningen bedömer det nödvändigt. Räddningsledaren inom den kommunala räddningstjänsten kan även begära detta och meddelar då beredskapsgruppens jourhavande som därefter sammankallar övriga personer i krisledningsgruppen. Alla jourhavande i beredskapsgruppen har befogenhet att aktivera krisorganisationen.

Se översiktlig bild för beskrivning av ramen för UmUKS, som åskådliggör flödet utifrån en krishändelse i bilaga 1.

2.1.1 Beredskapsgrupp

Universitetets beredskapsgrupp består av minst 4 personer som turas om att ha beredskap normalt en vecka i taget. Den som har beredskap i beredskapsgruppen ska vara anrättbar per telefon och via mobiltelefon. Vederbörande ska vara tillgänglig för samhällets räddningstjänst och polis för att förmedla information som underlättar räddningsinsatser.

Funktionerna i beredskapsgruppen är säkerhetschef, informationschef, personalchef och chef för lokalförsörjningsenheten.

Den som har beredskap i gruppen skall ständigt kunna nås via mobiltelefon. Växeln ansvarar för att universitetets larmnummer är vidarekopplat till SOS som skickar meddelande till jourhavandes mobiltelefon. Sambandskontroll görs vid beredskapsperiodens början och därefter klockan 16.00 varje vardag. Om svar trots allt inte erhålls från den som har beredskap skall beredskapsgruppens medlemmar sökas via direktnummer.

Säkerhetschefen ansvarar för att aktuell förteckning av vilka som ingår i beredskapsgruppen finns hos räddningstjänsten och polisen och särskilda kontaktpersoner där.

Larmvägar och filterfunktion

Vid behov av akut hjälp ska **larmnummer 112** användas. Dock ska samtliga händelser om möjligt alltid initialt kanaliseras via **universitetets interna larmnummer 9700** till säkerhetschefen eller annan som har beredskap i beredskapsgruppen. Larminstruktion finns upprättad och återfinns i sektion B. Universitetets växelfunktion har dagtid som uppgift att till säkerhetschef eller annan med beredskap, kommunicera den information som inkommit dels via internt larmnummer, dels annan information som kommer in via växeln. Övrig tid går det interna larmnumret via SOS Alarm, som meddelar säkerhetschef eller annan med beredskap. En person i växelpersonalen har beredskap att kunna kallas in till universitetet.

Den som har beredskap svarar för att händelseförloppet och vidtagna åtgärder dokumenteras på lämpligt sätt och att dokumentationen lämnas till säkerhetschefen.

Beslut om lägesnivå

Säkerhetschefen eller dess företrädare har befogenhet att avgöra om en krissituation föreligger. Finner säkerhetschefen behov av utökat beslutsstöd rådgör denne med hela eller delar av beredskapsgruppen. Säkerhetschefen ensam eller tillsammans med övriga i beredskapsgruppen har därmed en filterfunktion, som har till uppgift att initialt bedöma störningen och vilken typ av belastningar organisationen kommer att utsättas för.

Utifrån filterfunktionens bedömning av den förväntade belastningen som krishändelsen kan medföra fattas beslut om vilken lägesnivå som ska tillämpas. Kritiska parametrar är främst tillgång till relevant information, tiden samt tillgängliga resurser vilka direkt ställs gentemot varandra. Val av initial lägesnivå kommer att vara mycket avgörande för hur det fortsatta krisledningsarbetet fortskrider varvid utgångspunkten är att vid osäkerhet, exempelvis till följd av bristfällig information, gå in i en högre lägesnivå för att senare gå ner i en lägre nivå. Beslutad lägesnivå är således inte statisk utan den anpassas över tiden utifrån hur krissituationen fortlöper.

Läge GUL aktiveras när krishändelsen kan förväntas ge låg belastning. Händelsen hanteras på institutionsnivå enligt en utarbetad krisberedskapsplan vid institutionen.

Läge ORANGE aktiveras vid krishändelse som kan förväntas ge begränsad belastning vilken dock inte kan hanteras inom ramen för krishantering på en institution eller enhet.

Läge RÖD aktiveras när krishändelsen kan förväntas ge hög eller mycket hög belastning som kräver beslut direkt genom högsta ledningen inom Umeå universitet. Krisledningsgruppen för läge röd aktiveras och sammankallas antingen direkt i samband med krishändelsen eller genom komplettering vid en övergång från orange till rött läge.

Sammankallande av krisledningsgrupp

Utifrån händelse och bedömning av lägesnivå ska säkerhetschef alternativt annan i beredskapsgruppen eller universitetsledningen sammankalla universitetets krisledningsgrupp. Universitetets telefonväxel ska vara behjälplig och har aktuell telefonlista till krisledningsgruppens medlemmar. Ibland sker detta även på begäran av räddningstjänst eller polis. När gruppen sammankallas skall samlingsplats, tidpunkt och eventuell utrustning tydligt meddelas.

Lämpliga **kontaktpersoner inom berörda institutioner** och avdelningar är de som har bäst kännedom om vilka farliga ämnen, försöksdjur, dyrbar utrustning, svårersättliga material etc. som för tillfället finns i de aktuella lokalerna. Uppgifter om kontaktpersoner och telefonnummer till dessa skall finnas tillgängliga hos säkerhetschefen och i beredskapsgruppens beredskapsutrustning samt via larminstruktionerna hos SOS alarmering

2.1.2 Krisledning vid lägesnivåerna gul, orange och röd

Krisledningsgruppen anpassas utifrån den inträffade krishändelsens omfattning och karaktär. Genom tillämpning av lägesnivåerna gul, orange eller rött läge styrs även vilka ingående funktioner som ska aktiveras och ingå i krisledningsgruppen. Krisledning bygger på att det finns en fastlagd och samövd krisledningsgrupp med tydliga roller vilken genom delegerad ansvarsbeskrivning från högsta ledningen har mandat att fatta beslut i frågor som direkt berör universitetets krisavhjälpande arbete. Varje funktion som anges nedan skall, vid fall av frånvaro, ha en ersättare med motsvarande delegerat mandat.

Vidare kommer mellanlägen att förekomma exempelvis vid övergångar mellan gul och orange lägesnivå där säkerhetschefen eller annan funktion går in som stöd utan att högre lägesnivå tillämpas fullt ut. Ett annat fall kan vara flera samtidigt pågående händelser motsvarande gul lägesnivå där den sammanlagda belastningen medför behov av samordning genom en central krisledningsgrupp motsvarande orange eller rött läge.

Krisledning vid läge GUL utgörs av prefekt eller motsvarande ansvarig funktion för det krisledningsarbete som bedrivs. Prefekten eller chefen har befogenheter och ansvar i lokalt arbetsmiljöavtal för bl a krisstöd. Fortlöpande samråd ska ske med säkerhetschefen avseende krissituationens utveckling, ändrad lägesnivå eller behov av visst kompletterande stöd.

Läge ORANGE medför att en **krisledningsgrupp sammankallas. Säkerhetschefen** utgör krisledningsgruppens samordningsansvarige och har en sammankallande funktion. Säkerhetschefen ansvarar vidare för information och samråd med den högsta ledningen. Övriga fasta funktioner i krisledningsgruppen utgörs av **personalchef** samt **informationschef**.

Krisledningsgruppen för läge RÖD utgörs av **rektor, universitetsdirektör, säkerhetschef, personalchef** samt **informationschef**. Universitetsdirektören är ansvarig för ledning och samordning inom krisledningsgruppen.

2.1.3 Stödgrupp

För att kunna ge hjälp till anställda och studerande i samband med en stor olycka kan universitetet mobilisera en intern stödgrupp som står till räddningsledarens och krisledningsgruppens disposition när det gäller krishantering. Gruppen skall även kunna verka under en längre tid samt kunna ge stöd vid andra händelser än katastrofer, t.ex. vid allvarliga hot, oväntade dödsfall (genom olyckor, mord/själv mord etc.) som starkt berör många personer i omgivningen.

Personalchefen bedömer från fall till fall vilka personer som lämpligen bör ingå i stödgruppen, t ex företrädare för personalorganisationerna, präst eller motsvarande, kurator från studenthälsovården, läkare, beteendevetare eller sköterska från företagshälsovården. En samordningsansvarig för stödgruppen ska utses, som ansvarar för att rapport om vidtagna åtgärder, erfarenheter m.m. lämnas till krisledningsgruppen

Det är primärt polisens skyldighet att se till att anhöriga till omkomna och skadade kontaktas. I sådana sammanhang kan företrädare för stödgruppen medverka. Stödgruppen kan också, ev. tillsammans med sjukvårdspersonal, anordna informationsmöten med berörd personal och studerande.

2.1.4 Stödjande interna och externa funktioner för operativ krisledning

I samband med krishändelsen, både initialt samt under löpande händelseutveckling, beaktas behov av förstärkning av den operativa krisledningsgruppen. Baserat på tillgängligt beslutsstöd för olika belastningar samt krisledningsgruppens erfarenhet sker komplettering med särskild funktion och kompetens. Nedan beskrivs översiktligt de områden/funktioner som främst bedöms vara aktuella.

Interna resurser

Exempel på funktioner som adjungeras vid behov är:

- Berörd verksamhetsansvarig som t.ex. prefekt
- Universitetsjurist
- Chef för studentcentrum, studenthälsan
- Ekonomichefen
- Chef för IT – enheten
- Chef för lokalförsörjning

Externa resurser

Exempel på externa stödfunktioner med särskild kompetens som kan adjungeras vid behov är:

- Fastighetsägarens representant
- Företagshälsovården
- Studentpräster
- Studentkårerna
- Konsulter, experter

Externt stöd av samhällets resurser utgörs av:

- Länsstyrelse
- Polis
- Räddningstjänst (Räddningsverket)
- Landsting/sjukvård, PKL-grupp
- Kommunens POSOM grupp
- Övriga samhällsresurser

Se även avsnitt 2.2.3 angående samordning med samhällets resurser.

2.2 Operativt krisledningsarbete

2.2.1 Huvuduppgifter

Oavsett lägesnivå så är krisledningsarbetet att betrakta som motsvarande stabsarbete. Krisledningsgruppens huvudsakliga uppgifter är då att:

- Fortlöpande analysera läget, följa utvecklingen och fortlöpande beakta eventuella ”omfall”.
- Fatta inriktningsbeslut för hur det krisavhjälpande arbetet ska bedrivas.
- Besluta om delåtgärder för att på bästa sätt kunna uppnå krisavhjälpande effekt.
- Samordna organisationen med interna och externa resurser samt säkerställa att tillräckliga resurser avsätts för de beslutade åtgärderna.

Dessa punkter kan ses som en ”cykel” där analys – beslut – åtgärd – effekt ständigt återkommer tills krisen är avhjälpd.

Till krisledningsgruppen tillkommer, utifrån krisens omfattning, normalt även behov av administrativt stöd samt personal för:

- Kommunikation
- Dokumentation och sammanställning av inkommande och utgående information, tagna beslut etc. genom tillämpning av loggbok.
- Analys, sammanställning och föredragning
- Teknik
- Personalplanering
- Förplägnad

2.2.2 Lokalisering, utrustning

Vid **läge gul** aktiverar prefekten eller motsvarande funktion en krisledningsgrupp lokalt inom institutionen/enheten och ansvarar för att ledningslokal anordnas samt för att nödvändig utrustning finns på plats.

Vid **läge orange och läge rött** bemannar krisledningsgruppen en särskild iordningställd krisledningslokal på campus Umeå. Aktuell lokal benämnd Professorn (ligger på plan 8 i Förvaltningshuset) är försedd med grundutrustning för ledningsarbete. Tillkommande basutrustning för krisledningsgruppen ska förvaras vid växeln på plan 4. Övrig kompletterande utrustning som data, fax, telefon/mobiltelefon hämtas i första hand från ordinarie arbetsplats. Lokalen har även tillgång till direktlinje för telefon och fax. Krisledningslokalen ska kunna tas i bruk inom en timme. Vid kriser som är lokaliserade till Örnsköldsvik, Skellefteå eller Kiruna sker initialt lokalisering inom campus Umeå där beslut fattas om hel eller delvis omgruppering till förberedd lokal inom campus på berörd ort.

Lokaler för verksamhet tillhörande stödgrupper tillskapas utifrån vilken krissituation som uppstått och var den är lokaliserad.

2.2.3 Samordning med samhällets resurser

Samhället har olika resurser för krishantering och de är i första hand uppbyggda för att klara samhällets behov. Umeå universitets krisorganisation är ett komplement och/eller en resurs till samhällets övriga resurser. Vid en kris sker samverkan med olika myndigheter beroende på vad som inträffat. Följande två huvudscenarier är aktuella:

- Krisen är begränsad till och hanteras genom Umeå universitets krisledningsorganisation vilken fattar alla operativa beslut. Samhällets resurser har i detta fall inget formellt operativt ansvar utan eventuell medverkan bygger på funktion som stödjande resurs.

- Krisen utgörs av en större olycka/katastrof, ett brott eller motsvarande där samhällets funktioner, vanligen i form av kommunal räddningstjänst eller polisen, tar ansvar för den övergripande räddnings-/insatsledningen. I detta fall fungerar universitetets krisledningsorganisation som ett stöd/avlastning till samhällets resurser genom att hantera organisationsrelaterade problem för universitetets räkning samt genom att bistå med särskild kompetens etc.

Vid planering och övning, se avsnitt 3.4, ska dessa båda fall beaktas.

2.3 Beslutsstöd och åtgärdsplaner

Krissituationer innebär per definition att den aktuella situationen inledningsvis är svår att hantera. Tillgänglig information kan vara begränsad, resurser finns inte på plats och tidsmarginalerna kan vara snäva. Åtgärder som vidtas och inriktningsbeslut som fattas kommer att vara avgörande för utfallet av det krisavhjälpande arbetet. Beslutsstöd, åtgärdsplaner och annan framtagen dokumentation utifrån de belastningar som kan förväntas bli aktuella kan aldrig täcka alla tänkbara händelser och händelseförlopp, dock kan de utgöra en bas att utgå ifrån för att så långt som möjligt kunna bemöta kriser.

2.3.1 Hantering av krisrelaterad dokumentation

Grundtanken med dokumentationen är att de redovisar redan genomtänkta och övade åtgärder och beslut varvid de inte får utgöra ”manualer” som enbart tillämpas då en kris inträffar. Följande beaktas därför särskilt för upprättade krisrelaterad dokumentation:

Dokumentation, tillgänglighet och revidering

Krisledningssystemet ska skriftligen vara väl dokumenterat bl a för att få en fungerande enhetlig informationsöverföring till berörd personal vid utbildning och övning samt för personalens egen interna kunskapsuppdatering. Dokumenten ska vara tillgängliga för samtliga berörda funktioner, både digitalt samt i pappersform. Vid ändrade förutsättningar ska revidering av planerna beaktas.

Prövning under realistiska förhållanden

Det är mycket viktigt att krisledningssystemet omsätts i praktiken. Genom att testa planerna under realistiska förhållanden går det att upptäcka eventuella fel och funktionsbrister innan en skarp händelse inträffar.

Regelbundet övad

Enda möjligheten att hålla dokumenten aktuella och personalen uppdaterad är att genomföra övningar, se avsnitt 3.4. Övningarna kan utgöras av totalövning där större delar av organisationen aktiveras eller mindre lokala övningar för avstämning av en enskild handlingsplan för särskild funktion etc. Frekvensen beror på verksamheten, aktuella särskilda funktioner, personalomsättningen och andra specifika faktorer.

Säkerhetschefen som samordnande funktion ansvarar övergripande för hanteringen av dokumentationen av UmUKS. Inom ansvaret ingår att:

- Bevaka och samordna upprättandet av dokumentationen samt löpande stämma av så att de är aktuella.
- Tillse att dokumentationen är tillgänglig både digitalt samt i pappersform.
- Samordna regelbundna övningar där planerna omsätts i praktiken.

Vidare har varje enskild funktion inom organisationen som ingår i krisledningssystemet ett egenansvar att regelbundet gå igenom, stämma av och beakta ändrade förutsättningar som påverkar den upprättade dokumentationen. Detta är särskilt viktigt för de funktioner som har särskilda uppgifter vid en krishändelse, se avsnitt 3.1.

2.3.2 Dokumentationen

Aktuella beslutsstöd, åtgärdsplaner etc. återfinns i sektion B. Informationsstöd återfinns i sektion C. Nedan beskrivs detta stödjande underlag som ligger till grund för det operativa krisledningsarbetet.

Sektion B

Beslutsstöd för den operativa krisledningsgruppen i läge orange och läge rött

Beslutsstöden är framtagna för att utgöra ett underlag till krisledningsgruppen vid läge orange eller läge rött. Beslutsstöden utgår ifrån de belastningar som anges i avsnitt 1.4 och bygger på vägledande kontrollpunkter som behandlas innan beslut om åtgärder vidtas. Vidare anger underlaget koppling mot stödjande funktioner.

Åtgärdsplaner för särskild funktion

Genom den verksamhet som universitetet bedriver finns det ett flertal funktioner som svarar för särskild kompetens vilken kan komma att nyttjas som stöd vid operativ krisledning, se även avsnitt 2.1. Dessa funktioner ska ha upprättade åtgärdsplaner för berörda områden. Vidare finns det externa resurser som genom sin verksamhet kan förväntas bli aktiverade vid en krishändelse. I dessa fall kan det finnas behov av särskilda handlings- och åtgärdsplaner som säkerställer att det aktuella problemet kan behandlas effektivt.

Sektion C

Informationsstöd för krishantering vid institution eller enhet motsvarande läge gul

Denna sektion utgör en sammanställning och ett stöd för institutionens krisrelaterade organisatoriska frågor. Vidare ska den innehålla informationsunderlag, checklistor och beslutsstöd för den krisledning som ligger inom ramen för institutionens uppgifter vid läge gul.

2.3.3 Efter krisen

Efter avslutad insats återstår ett antal uppgifter och det är krisledningsgruppen som avgör när insatsen ska avslutas. Alla inblandade behöver bearbeta sina upplevelser. Ofta blir arbetet mycket krävande och ger många tankar som behöver bearbetas.

Krisledningsgruppen samlar all inblandad personal senast två dagar efter avslutad insats för en genomgång. Krisledningsgruppen bedömer om det finns behov av debriefing och tillkallar i så fall en kompetent debriefingledare. Även krisledningsgruppen bör ha en genomgång av upplevelserna.

Fortsatta kontakter kan behövas långt efter insatsen. Krisledningsgruppen måste försäkra sig om att anhöriga och andra berörda får den vård och omsorg som sjukvård, socialtjänst, kyrka med flera kan ge. Stödgruppens arbete är en akutinsats.

3 Krisberedskap

Universitetet ska ha en beredskap för att på ett professionellt sätt kunna ta hand om universitetets personal och studenter under och efter olyckor, akuta krisituationer och liknande allvarliga händelser som kan utlösa krisreaktioner. Med utgångspunkt från ovanstående så är det av stor vikt att det löpande, i den dagliga verksamheten och organisationen, bedrivs krisplanering där riskanalyser/utredningar, förebyggande åtgärder samt utbildning och övning utgör naturliga delar. Se översiktlig bild i bilaga 1 för beskrivning av UmUKS och det ”gröna” område som avser att beskriva krisplanering och förebyggande arbete.

3.1 Ansvar för krisberedskap

I det läge då operativ krisledning inte är aktiverad utgör krisplanering en naturlig del i det ansvar som faller in under linjeorganisationen. Vissa funktioner har dock utvidgade krav på sig att bedriva krisplanering. Nedan sker en övergripande beskrivning av de olika funktioner som främst är berörda av krisplaneringen.

Rektor och universitetsdirektör

Högsta ledningen med rektor och universitetsdirektör har ett övergripande ansvar för att krisplanering fortlöpande bedrivs utifrån en fastställd strategi för universitetets krishanteringsarbete.

Säkerhetschef

Universitetets säkerhetschef har ansvaret för strategisk planering och samordning av krishanteringsfrågor inom ramen för UmUKS.

Institutioner och enheter

Institutioner och enheter planerar för att kunna hantera en kris i läge gul dvs. oönskade händelse som institutionen förväntas klara av själv inom ramen för sina egna resurser. Beredskapen avser främst händelser inom institutionen som drabbar själva verksamheten, en kurs, mindre grupp, enskilda studenter eller anställda inom institutionen. För varje institution ska det vara angivet vem som ansvarar för och vilka som ingår i krishanteringsorganisationen inom institutionen. Mindre händelser som inte är att betrakta som krislägen hanteras genom normal tillbudsrapportering och incidentrapportering. Inom respektive institution eller enhet gäller att:

- Prefekter och chefer har övergripande ansvar inom institutionen respektive enheten för krishantering dvs. planering och ledning. Vidare har de ett rapporteringsansvar till säkerhetschefen avseende krisrelaterade frågor och krishändelser.
- Det ska inom varje institution finnas en eller flera personer från personalen med grundläggande och uppdaterade kunskaper om krishantering. Kunskapen är särskilt viktig för program- och kursansvariga, som också av prefekten ska ha befogenhet att fatta nödvändiga beslut.

Förvaltningsenheter inom Umeå universitetet med särskild funktion

Ett flertal funktioner inom förvaltningen svarar för specialistkompetens som kan komma att nyttjas som stöd vid operativ krisledning. Följande enheter ska ha en krisberedskap; lokalförsörjningsenheten (säkerhet och telefonväxel), informationsenheten, IT-enheten, personal- och organisationsutvecklingsenheten, studentcentrum, universitetsledningens kansli, planeringsenheten.

3.2 Krisplanering

En central krisplaneringsgrupp arbetar löpande med krisberedskapsfrågor för att säkerställa att ett fungerande krishanteringsarbete bedrivs inom universitetet. I krisplaneringsgruppen

ingår personal från lokalförsörjningsenheten vilka har en samordnande roll, personal och organisationsutvecklingsenheten, IT-enheten samt informationsenheten. Gruppen ansvarar för att anordna utbildning och övning i krishantering. Gruppen diskuterar krisledningssystemet samt utvärderar och reviderar de dokument som berör krishantering. samt ansvarar också för uppföljning/utvärdering efter en kris samt återföring till universitetsledningen.

3.3 Riskanalys och riskutredning

Med hänsyn till förändringar inom egen verksamhet och händelser i omvärlden där risker försvinner, tillkommer eller ändrar karaktär krävs ett kontinuerligt riskhanteringsarbete med riskanalyser/riskutredningar och uppföljning. Universitetet arbetar, med hänsyn till ovanstående, löpande med riskhantering med avsikt att:

- Identifiera aktuella risker och kartlägga hur hotbilden ser ut för dessa.
- Om möjligt eliminera risker som kan leda till allvarlig skada.
- Begränsa och förebygga effekten av skadehändelser som inte kan elimineras.
- Effektivisera planering för händelser som kan leda till krissituationer.

Ansvar för att bevaka och identifiera risker ligger generellt på alla nivåer i universitetets linjeorganisation. Övergripande riskhanteringsarbete samt bedömning av den totala riskbilden samordnas av universitetets säkerhetschef

3.4 Utbildning och övning

Umeå universitets krisledningssystem ska stödjas genom utbildning, information och övning. All personal ska informeras kontinuerligt om universitetets krishanteringsarbete, larmningsförfarande samt om de funktioner som aktiveras vid en krishändelse. Övning inom enskilda enheter/institutioner samordnas med större övningar, dock ska lokala övningar ske regelbundet. Särskilda utbildningar är aktuella exempelvis avseende ledarskap, stabsarbete, information och kommunikation. Samövningar med samhällets resurser såsom polis, räddningstjänst och sjukvården ska eftersträvas.

3.5 Samordning

För att vidmakthålla en väl fungerande organisation för krishantering med kontinuerlig planering, riskhantering, utbildning och övning krävs samordning. Övergripande centrala frågor som berör UmUKS samordnas genom lokalförsörjningsenheten där säkerhetschefen utgör ansvarig funktion. Säkerhetschefen ansvarar för rapportering till rektor och universitetsdirektör samt utgör stödjande funktion till prefekt eller motsvarande på institutioner och enheter i frågor som berör krishantering, både vid normal verksamhet samt vid operativ krisledning. Inom respektive institution eller enhet utgör prefekt eller motsvarande ansvarig funktion för samordning av det interna krishanteringsarbetet.

UmU KRISLEDNINGSSYSTEM, UmUKS.

Innan det händer, Förebyggande arbete

Riskutredning

Planering

Samordning

Utbildning

Övning

STEG 1

(störningar/hotbilder)

När det händer

STEG 2

(underlag för beslut till lägesnivå)

STEG 3

(operativt arbete)

EXTERNA & INTERNA HOT

- Händelse ger miljöfarligpåverkan
- Driftstörning (el, vatten, gas, IT)
- NBC-baserat hot
- Brand och explosion
- Inbrott, intrång, stöld, spioneri
- Attentat, sabotage, skadegörelse
- Kidnappning, hot, våld
- Dödsfall, allvarlig personskada
- Brott, etik- & moralfrågor
- Anklagelser, förtal, anmälningar
- Politiska & ekonomiska frågor
- Internat. konflikt, katastrof, epidemier
- Olycka inom/utanför Campus
- Annan oönskad händelse

112
Internt katastrofnummer
UmU 786 97 00

FILTER

Press & media
Intern information/kommunikation
Psykosociala frågor
Hantering av myndighet, försäkringsbolag mm
Utredningar
Juridiska konsekvenser
Ekonomiska konsekvenser
Bortfall av upparbetat värde
Bortfall av ledningsfunktion
Bortfall av system
Negativ publicitet, skada anseende

BELASTNING UmU
Vad skall hanteras?
Tidsperspektiv?
Resursbehov?

Hanteras av krisledningsgrupp
Läge röd **Operativ ledning röd**

Läge orange **Operativ ledning orange**

Krisledning inom Inst./Enhet
Läge gul **Operativ ledning gul**

Beslutsstöd för krisledningsgrupp

Beredskapsplan för krisledning inom inst./enhet

Åtgärdsplaner för särskild funktion

Extern stöd
Konsulter, Experter

Interna stödgrupper

Samverkan med samhällets resurser
Länsstyrelse, Polis, Räddningstjänst, Sjukvård, POSOM